

Várallyay György
(1935-2018)

A magyar talajtan, talajtérképezés, a talaj vízgazdálkodása korszerű mérési módszereinek és a magyar Alföld szikes talajai kialakulásának nemzetközileg ismert és elismert, kiemelkedő egyénisége, Várallyay György, 2018. december 2-án elhunyt.

Eltávozásával a magyar talajtan II. világháború utáni – a jelen szakmai színvonalát meghatározó és számos nemzetközi elismerést kiváltó – szakasza zárult le. Halálával a hazai szakember gárda az őt tanító- és a számára iránymutató nemzedék meghatározó alakját veszítette el.

Várallyay György családi körből kapott késztetést és példát arra, hogy a szakmai eredmények csupán sok-sok tanulás, áldozatvállalás és szorgalom árán érhetők el. Mindezek azonban nem elégségesek tehetség, szakmai éleslátás, kritikus mérlegelés és céltudatos kitartás nélkül. Pályafutása igazolja, hogy a felsorolt tulajdonságok és képességek mindegyikét birtokolta.

Egyetemi tanulmányait a Gödöllői Agrártudományi Egyetemen folytatta és agrármérnöki diplomáját kitüntetéssel szerezte. Első munkahelye – 1957-től 1960-ig – az Országos Mezőgazdasági Minőségvizsgáló Intézet Mosonmagyaróvári Talajtani Osztálya volt, talajtérképezési és talajjavítási szaktanácsadói feladatokkal. Szabolcs István hívására 1960-tól a MTA Talajtani és Agrokémiai Kutatóintézetben folytatta szakmai munkáját. Szabolcs István vezetésével kezdetben a szikes talajok térképezésével, öntözésük hatásával, a talajok sóforgalmával, vízgazdálkodásuk tanulmányozásával foglalkozott. Egyetemi doktori értekezését az Iván környéki szikes talajok képződéséről készítette 1964-ben. Négy év elteltével pedig a Duna-völgyi talajok sófelhalmozódási folyamatairól, sóforgalmáról és sómérlegéről védte meg kandidátusi értekezését. Kutatóintézetben töltött első nyolc évének tudományos eredményei imponálóak, amelyek későbbi sikereit is megalapozták.

Kutatói pályájának ez a szakasza ma és a jövőben is a talajtani szakterületen a pályakezdő fiatalok számára követendő példaként szolgál. A sikeres pályakezdés alatt megszerzett ismeretek és gyakorlati alkalmazásuk birtokában kapcsolódott be a Nemzetközi Talajtani Társaság Szikes Albizottságának munkájába és dolgozott szakértőként Jemenben.

A sikeresen induló pálya 1969-ben egy hollandiai ösztöndíjas tanulmányút alkalmával a talaj vízgazdálkodása kutatási területre változott. Átvette, majd bevezette Magyarországon a korszerű talajfizikai és vízgazdálkodási vizsgálati módszereket. Elévülhetetlen érdeme, hogy a MÉM Talajfizikai Laboratóriumok számára összeállított, a talaj fizikai- és vízgazdálkodási tulajdonságainak vizsgálatára 1978-ban kiadott MÉM szabványban már ezeket az elveket és módszereket fogalmazta meg. Az általa kialakított és az MTA Talajtani és Agrokémiai Kutatóintézetben az 1970-es évek elején rendszeresített korszerű vizsgálati módszertan mezőgazdasági rutinvizsgálatként kerülhetett bevezetésre.

1976-ban megbízást kapott az Intézet Talajtani Osztályának vezetésére. Az osztályvezetéshez nagy lelkesedéssel és a talajtan iránti elkötelezettséggel látott hozzá. Négyéves osztályvezetői időszaka alatt a Láng István kezdeményezte „Az ország agroökológiai potenciáljának felmérése” akadémiai program talajtani adatháttérének összeállítása volt az egyik legjelentősebb feladata. A munka során hét (később kilenc) talajjellemzőt tartalmazó 1:100 000 léptékű talajtérkép megszerkesztését irányította. További jelentős teljesítményként kidolgozta a hazai talajok vízgazdálkodásának új kategória-rendszerét. Az Intézet fiatal, zömében pályakezdő kutatóinak bevonásával elvállalta és megkezdte a Kiskunsági Nemzeti Park 1:25 000 méretarányú termőhely-térképezési munkálatait.

Az 1981-től felvállalt intézetigazgatói feladatok tevékenysége súlypontját a tudományos közélet szerteágazó szerepvállalásaira helyezték át, valamint az agrár- és a természettudományi egyetemek graduális és posztgraduális képzésében vállalt feladatokra. Az intézetnél szélesebb fórumra kilépett Várallyay György a hazai és a nemzetközi üléseken szakértelmével, felkészültségével szerzett megbecsülést a magyar talajtani szakterületnek. Szakismerete, élvezetes stílusú előadásai pedig a talajtanhoz kapcsolódó tárgyakat népszerűsítették az egyetemi hallgatók körében. Igazgatói teendői, sokrétű közéleti és oktatási tevékenysége miatt kandidátusi fokozatától időben távol, a talajfizika és a vízgazdálkodás témakörében végzett munkái eredményeit összefoglaló „A talaj vízgazdálkodása” című értekezésével 1988-ban szerezte meg a mezőgazdaság tudomány doktora címet. Tudományos minősítése, valamint gazdag publikációs tevékenysége (több mint 600 magyar és idegen nyelvű publikáció), tudományos és népszerűsítő előadásainak sora (több mint 1 250), a tudományos közéletben betöltött sokrétű és aktív szerepvállalása (MTA Talajtani Bizottságának titkára 1970-től, majd elnöke 1993-tól, MTA Környezettudományi Bizottság, MTA Környezet és Egészség Bizottság, MTA Hidrológiai Tudományos Bizottság, MTA Aszály Bizottság, a DE ATC, NyME és a SZIE Habilitációs Bizottságának és Doktori Tanácsának), valamint hazai és nemzetközi folyóiratok (Acta Agronomica, Hidrológiai Közlöny, Archives of Agronomy and Soil Science, Geoderma, International Agrophysics, Land

Degradation and Rehabilitation és Soil Technology) szerkesztőbizottsági tagsága bizonyítja munkásságának eredményességét, széles körű elismertségét.

Itthon az „Agrokémia és Talajtan” című tudományos folyóirat főszerkesztői feladatait látta el 1997 és 2014 között. A szakmai-tudományos közvélemény megbecsülésének eredményeként 1993-ban a Magyar Tudományos Akadémia levelező, majd 1998-ban rendes tagjává választották. Ez a tény nemcsak Várallyay György szakmai sikereinek elismerését, hanem egyben a talajtani tudomány hazai megbecsülését is jelentette. Mint akadémiai tag fontos tudományos és oktatási döntéshozó testületekben fejtette ki a talajtani tudomány iránt érzett elkötelezettségét (MTA Élettudományi Kuratóriuma, az Országos Akkreditációs Bizottság, MTA Doktori Tanács, Országos Környezetvédelmi Tanács stb.). Az eddig felsoroltak mellett számos további hazai és nemzetközi bizottság tagja és tisztségviselője volt, pl. a MAE Talajtani Társaság elnöke, a Nemzetközi Talajtani Társaság (ISSS, majd IUSS) tagja, az ISSS VI. Talajtechnológia Bizottságának elnöke, az ISSS Szervezeti Szabályzat és Nemzetközi Programok Bizottság tagja, és a Szlovák Mezőgazdasági Akadémia külső tagja.

Kiemelkedő szakmai eredményeit és aktivitását állami kitüntetések is jelzik: a „Vízgazdálkodás Kiváló Dolgozó-ja” 1976-ban, a Munka Érdemrend ezüst fokozata 1985-ben, a Magyar Köztársasági Érdemrend Középkeresztje 1997-ben. 2004-ben a talajtan szakterületén kifejtett már akkor közel 50 éves sikeres munkássága, nemzetközileg is széles körűen elismert tudományos eredményei, sokoldalú iskolateremtő oktatási és tudományos továbbképzési tevékenysége elismeréseként Széchenyi-díjat vehetett át.

Amikor Várallyay György tudományos életpályáját és a talajtani tudományban végzett kutatói és oktatói munkáját tekintjük át feltétlenül meg kell említenünk a tudomány tárgyához a talajhoz, és annak megismeréséhez fűződő – általa számtalan alkalommal megvallott – viszonyát, azt hogy őt a talaj és a talajtudomány iránt érzett szeretet vezérelte. A következetes tenni és tanítani vágyás hajtotta mindvégig szakmai tevékenységében. Most, hogy eltávozott közülünk pótolhatatlan veszteséget és szomorú fájdalmat érzünk, amelyet a ránk hagyott gazdag életmű így a közleményei, könyvei, térképei és érdekes, élvezetes előadásainak és kedves, közvetlen személyiségének emléke enyhít. Várallyay Györgytől méltón csupán úgy búcsúzhatunk, hogy követjük szakmaszeretetét, alaposágát, kitartását és naprakész felkészültségét. Amennyiben elvárásait teljesítjük, akkor őrizzük emlékét méltó tisztelettel, nagyrabecsüléssel és hálával.

Rajkai Kálmán